ప్రస్తకాల సంచి భుజానికి తగిలించుకుని వీధి వాకిలి దాటాడు రాజేష్. అప్పుడే తూర్పున వెలుగురేఖలు విచ్చుకుంటున్నాయి. ఆ కాలనీలోని జనం ఇంకా వీధులలోనికి రావడం మొదలు కాలేదు. చలికాలం కావడంతో మంచు దట్టంగా అలముకుని ఉంది. ఆ సమయంలోనే రాజేష్ ప్రైవేట్ కోసం కాలనీ చివరగా ఉన్న స్కూలు మాస్టారి ఇంటికి వెళుతూ ఉంటాడు.

చలిగాలికి చేతులు రెండూ గట్టిగా కట్టుకుని ముందుకు అడుగు వేస్తున్నాడు రాజేష్, వీధి మలుపు తిరుగుతుండగా అతడికి కనిపించిందా దృశ్యం! ఒక ఆకారం రోడ్డు ప్రక్కనే బోర్లాపడి ఉంది.

రాజేష్ మొదట - ఎవరో పాపం బిచ్చగాడు చలిగాలిలోనే రోడ్డు ప్రక్కన పడుకుని నిద్రపోతున్నాడనుకున్నాడు. కాని ఆ ఆకారం దుస్తులు చూస్తే కాస్త మంచివిగా కనిపించాయి. కాబట్టి బిచ్చగాడయి ఉండడు, ఎవరయినా తాగుబోతు మత్తు ఎక్కువయి రోడ్డు ప్రక్క పడిపోయేడేమోనని భావించాడు.

అలా భావించుకుని ముందుకు అడుగు వేయబోయిన రాజేష్ మనసులో ఏదో అనుమానం ఉన్నట్టుండి ప్రవేశించింది. ఆ ఆకారం బోర్లాపడి ఉందంటే, గాలి పీల్చడం ఎలా?... మనిషిగాలి పీల్చే స్థితిలో లేడంటే... అనుమానం పెద్దదయి అతడికి భయం కలిగించింది.

అదురుతున్న గుండె చేతపట్టుకుని నాలుగు అంగలలో ఇంటికి చేరుకున్నాడు రాజేష్ "నాన్నా!... నాన్నా మన వీధి చివర ఎవరో చనిపోయి పడి ఉన్నారు..."

మంచం కోడుకు అద్దం ఆనించి గడ్డం గీసుకుంటున్న విశ్వనాథం ఆ అరుపుకు ఉలిక్కిపడి రేజర్‌ను కొద్దిగా కదిలించాడు. చిన్నగాటు పడింది. అయినా ఆయన అది పట్టించుకోకుండా 'ఎవరురా చనిపోయింది?' అన్నాడు.

'మనిషెవరో తెలియట్లేదు నాన్నా! బోర్లాపడి ఉన్నాడు".

ఆయన గడ్డాన్ని కడిగేసి, లుంగీ సర్దుకుంటూ బయటకు నడిచాడు రాజేష్ [illegible] అనుసరించాడు.

[illegible] ఆ చోటు సమీపించే సరికి, అప్పటికే [illegible] ముగ్గురు ఆ శవం చుట్టూ చేరి [illegible]రు. శవాన్ని వెల్లకిలా తిప్పారు. ఆ మనిషెవరో వారెవరికీ తెలియదు.

అనామక శవం అని తెలియడంతో వారంతా తేలికగా ఊపిరి వదిలారు. ఈ వార్త క్షణాలలో కాలనీ మొత్తం పాకిపోవడంతో చాలామంది జనం అక్కడికి చేరుకున్నారు. శవాన్ని చూడసాగారు.

తమ కాలనీలో రోడ్డు ప్రక్కనే ఓ శవంపడి ఉండటం వారికి బాధ కలిగించింది. బాధ అంటే - సానుభూతి, జాలి, దయాగుణాలతో వచ్చింది కాదు ఒక శవం చూస్తూ 'భరించలేని తనం'తో వచ్చిన బాధ అది! అందుకే ఆ శవాన్ని తరలించే ప్రయత్నాలు ఏమిటా అని చర్చించుకున్నారు ఆ వీధిలో వారంతా!!

కాని ఆ చర్చ ఎంత సేపటికీ తెగలేదు. ఎవరికి వారు ఆ బాధ్యతను పక్కవారి మీదకు నెట్టేయాలనుకుంటే చర్చ ముగిసేదెలా?

చర్చ తెగకపోవడంతో జనం మెల్లగా తప్పుకోసాగారు. ఎవరు మాత్రం, ఎంతసేపని శవం దగ్గర ఉండగలరు? వారికి మాత్రం పనులు లేవా? వారిలో ఆఫీసుల కెళ్ళేవారు, వ్యాపారాలు చేసుకునేవారు, రకరకాల వృత్తులలో బ్రతికేవారు ఉన్నారు. వారంతా ఎప్పుడూ బిజీనే! ప్రక్కనే ఉన్న బ్రతికున్న వాడి బాధల గురించి పట్టించుకోలేనంత 'బిజీ'గా బ్రతికే నేటి జనం, నిరుపయోగమైన చచ్చిన శవాన్ని గురించి ఎలా పట్టించుకోగలరు?

ఒక్కొక్కరూ శవాన్ని వదిలి ఇళ్లకు చేరుకోసాగారు. ఇంటిలోని ఆడ జనం శవం గురించి అడిగే ప్రశ్నలకు వివరాలు చెప్పసాగారే తప్ప, ఆ శవాన్ని కదిలించే మాటలు ఒక్కరూ కూడా మాట్లాడలేదు. పది గంటలకు ఆ వీధిలోని మగవారంతా పనుల మీద బయటకు వెళ్ళిపోయారు.

మిట్ట మధ్యాహ్నం అయింది. శవం తాలుకూ వారెవరూ ఆ చోటుకి రాలేదు. ఆ భౌతికకాయం ఎండకు ఎండుతూనే వుంది. పాపం! రాజేష్ మాత్రం స్కూల్‌నుండి వస్తూ శవాన్ని చూసి మొదట భయపడినా - వెంటనే ఏదో బాధగా అనిపించి శవం చుట్టూ ఉండే కుక్కలను చాలాదూరం తరిమాడు.

రాజేష్ చర్యను శవం ఉన్న స్థలానికి ఎదురుగా ఉండే ఇంటిలోని ముసలాయన చూసాడు. ఆయన పేరు శంకర్రావు.

ఆ శవాన్ని అలా చూస్తుంటే ఆయన మనసు బాధతో మూలుగుతుంది. ఒక కాకి చనిపోతే, కాకులన్నీ 'కావు... కావు... మని బాధతో అరిచి గోల చేస్తాయి. ఆ పక్షులకున్న మాత్రం 'సాటివారి' మీద బాధ్యత ఈ మనుష్యులకు లేకపోవడం చాలా జాలిపడాల్సిన విషయం'. మనుష్యులలో మానవత్వం అట్టడుగు స్థాయికి దిగజారిపోతుంది.

సాటి మనిషి మీద ఒక పసివాడు కనపరచినపాటి బాధ్యత, తను చూపించ లేకపోయినందుకు ఆయన సిగ్గుపడ్డాడు. శవం గురించి ఏదయినా చేయాలనుకున్నాడు ఆయన.

శంకర్రావు తిన్నగా సెంటర్ వైపు నడిచాడు. అక్కడున్న ఫోన్ బూత్‌లో దూరి నంబర్ డయల్ చేసాడు" హలో...- మునిసిపల్ కమీషనర్ గారా?!... నమస్తే... నా పేరు శంకర్రావు, వేదగిరి కాలనీ మాది. ఇక్కడ ఉదయం నుండి ఒక శవం రోడ్డు ప్రక్కనే పడి ఉంది. మీరు దయచేసి వెంటనే మునిసిపాలిటీ వాహనాన్ని పంపి, శవాన్ని తరలించే ఏర్పాట్లు చేయండి..."

అవతలవైపు నుండి కమీషనర్ గొంతు పలికింది... శవమా? అయితే మీరు మొదట పోలీసులకు ఫోన్ చేయండి. అది ఒక వేళ ఆత్మహత్యో - హత్యో అయి ఉంటే, పోస్టుమార్టమ్ చేయాల్సి ఉంటుంది. సో! మీరు పోలీస్ స్టేషన్‌కి... వన్ డబుల్ జీరో నెంబర్‌కి రింగ్ చేయండి..." మరో మాట మాట్లాడనివ్వకుండా కమీషనర్ ఫోన్ పెట్టేసాడు.

శంకర్రావు ఈసారి పోలీస్‌స్టేషన్‌కి ఫోన్ చేశాడు. ఇంతకు మునుపు కమీషనర్‌కి చెప్పిన వివరాలే వారికీ వినిపించాడు.

"ఏమిటి శవమా"? అవతలి గొంతు చికాకుగా వినిపించింది.

"అవునుసార్"

"రోడ్డు ప్రక్కగా ఉందా?"

"ఎస్ సార్"

"ఆ శవం మీద ఏవయినా కత్తిపోట్లు గానీ, గొంతు పిసికి చంపిన ఆనవాళ్ళుగానీ ఉన్నాయా?... ఐమీన్ హత్య చేయబడినట్టు కనిపిస్తుందా?..."

"నో సర్! అది హత్యో- ఆత్మ హత్యో కాదు, ఎవరో ముసలాయన దారిన వెళుతూ గుండె ఆగో - మరో కారణానో సహజంగా మరణించినట్టు కనిపిస్తుంది".

"సహజ మరణమయితే మాకెందుకయ్యా ఫోన్ చేయడం. ఏ హత్యో ఆత్మహత్యో అయితే వచ్చి విచారిస్తాము. అన్ని ఆర్డినరీ చావులకు మేమే అటెండ్ కావాలంటే ఎలా? వెళ్ళి మునిసిపాలిటీ వారికి చెప్పండి. వారెళ్ళి శవాన్ని తొలగిస్తారు"..

"అది కాదు సార్..." శంకర్రావు మరేదో చెప్పబోయాడు.

"డోన్ట్ వేస్ట్ అవర్ టైమ్... ప్లీజ్ డూ వాట్ ఐసే..." కఠినంగా వినిపించింది రిసీవర్‌లో నుండి. నిశ్శబ్దంగా ఫోన్ క్రెడిల్ చేసాడు శంకర్రావు. తిరిగి ఇంటికి వెళ్ళిపోదామా అంటే మనసు ఊరుకోలేదు. మరోసారి ఫోన్ అందుకుని, మునిసిఫల్ కమీషనర్‌కి రింగ్ చేసాడు. ఆయన లైన్‌లో కొచ్చాక పోలీస్‌స్టేషన్ నుండి వచ్చిన జవాబు వినిపించాడు.

"అలాగా!... సరేలెండి! పోలీసులకు నేను ఫోన్ చేస్తాను" చెప్పాడాయన ఆ మాటతో శంకర్రావు మనసు కాస్త ఊరట చెందింది.

అయితే - ఆయన ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళాక, సాయంత్రం నాలుగు గంటలయినా సరే, అటుపోలీసులు గానీ - ఇటు మునిసిపాలిటీ వారు గానీ అటువైపు రాలేదు.

రోడ్డు ప్రక్క శవం తనను వెక్కిరిస్తున్నట్టు ఆచోటే ఉండిపోయింది. సాయంత్రం ఆఫీసుల నుండి వచ్చే జనం ఒకసారి ఆ శవం వంక చూసి ముందుకు సాగుతూ ఉంటే, నీరెండ నెమ్మదిగా కిందికి జారుతూ ఉంది. ఆ శవం పట్ల జాలిపడుతూ ఉండేది ఇద్దరే వ్యక్తులు. ఒకరు శంకర్రావు, రెండు రాజేష్.

పసితనం - వృద్ధాప్యం!

"ఏమండోయ్! మామయ్యగారు కనిపించట్లేదు".

హాలులో కూర్చుని అనుచర వర్గంతో రాజకీయాలు చర్చిస్తున్న ఎమ్మెల్యే ఏకాంబరం భార్య మాటలకు తల తిప్పి అటుగా చూసాడు.

"ఎప్పటి నుండీ కనిపించట్లేదాయన?"

"ఎప్పటి నుండీ అంటే - ఉదయం టిఫిన్‌కి రాలేదట. మధ్యాహ్నం భోజనానికి రాలేదట. పోనీ గదిలోనే ఉన్నాడేమో అనుకొని వంట మనిషి భోజనం గదికే వెళ్తే ఆయన అక్కడా లేడు... పని వాళ్ళ మాటలు చూస్తే - ఆయన ఏ అర్ధరాత్రో లేచి రోడ్డు మీద పడి ఉంటాడు..."

ఏకాంబరం తండ్రి పేరు ఆనందరావు. ఆయన డబ్బు బాగా సంపాదించాడు. కొడుకును రాజకీయాలలో ప్రవేశపెట్టి ఎమ్మెల్యే చేసాడు. అయితే సంవత్సరం క్రితం కారు యాక్సిడెంట్ జరిగింది. ఆ యాక్సిడెంట్‌లో ఆయన తలమీద గట్టి దెబ్బ తగిలింది. కారులో ఆయన ప్రక్కనే ప్రయాణిస్తున్న భార్య చనిపోయింది. ఆ రోజు నుండి ఆయన మెంటల్‌గా దెబ్బతిన్నారు. మరీ పిచ్చివాడిలా కాకుండా ఎప్పుడూ మౌనంగా ఉండడం, మరో లోకంలో ఉన్నట్టు ప్రవర్తించడం, ఒక్కొక్కసారి ఇంటిలో ఎవ్వరికీ తెలియకుండా అదృశ్యమయి పోవటం... చేస్తుంటాడాయన. ఆయన ప్రవర్తన బాధాకరమయినా, పెద్దవాడిగా ఆయన మీదున్న గౌరవం వాటిని భరించేలా చేస్తుంది. ఒక్కొక్కసారి మరీ కోపం కలిగించినప్పుడు ఆయనను గదిలో పెట్టి గడియ వేయాలనుకుంటారు. కాని అలా చేయరు - లోకనింద దృష్ట్యా! ఏకాంబరం రాజకీయాలలో బిజీ! ఆయనగారి భార్యకు మహిళా మండలుల పనుల ఒత్తిడిలో ఎప్పుడూ తీరికే ఉండదు. ఇక ఆనందరావుని కనిపెట్టి ఉండగల వారెవరు?...

ఫోన్ అందుకుని ఎస్పీకి రింగ్ చేసాడు ఏకాంబరం.

"హలో ఎస్పీగారా!... నేను ఏకాంబరాన్ని మాట్లాడుతున్నాను... మా నాన్నగారు ఉదయం నుండీ కనిపించట్లేదట. ఆయన ఫోటో ఒకటి మీ దగ్గర ఉంది. ఇంతకు మునుపోసారి ఇలాగే తప్పిపోతే శ్రమపడి వెతికారు. ఈసారి కూడా దయచేసి అన్ని పోలీస్ స్టేషన్స్‌కి ఈ విషయం తెలిపి, త్వరగా ఆయన ఆచూకీ తీయండి..."

"అలాగే సర్" చెప్పాడు ఎస్పీ.

ఏకాంబరం ఫోన్ పెట్టేసాడు. ఆయన తిరిగి రాజకీయ చర్చలలో పడిపోయాడు.

పది నిముషాలు తర్వాత ఆ చోట ఫోన్ మ్రోగింది. అవతలి వైపు మాట్లాడేది సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్.

"చెప్పండి" అన్నాడు ఏకాంబరం.

"మీ నాన్నగారు వేదగిరి కాలనీలో రోడ్డు ప్రక్క చనిపోయి పడిఉన్నాడు.

ఏకాంబరం చెయ్యి రిసీవర్ చుట్టూ బిగుసుకుంది.

"రెండు నిముషాలలో నేను అక్కడికి వస్తున్నాను..." రిసీవర్ పెట్టేసాడు ఏకాంబరం.

ఆయన భార్యతో ఈ విషయం చెప్పాడు. ఆమె నోట్లో గుడ్డ కుక్కుకుంది - జనం కోసం! ప్రక్కనున్న జనం కూడా విచార వదనాలు పెట్టారు - ఎమ్మెల్యే చూసేందు కోసం!!

ఏకాంబరం కారు ఎక్కాడు. ఆయన అనుచర వర్గం మరో జీపులో కదిలింది. వారు ఆ చోటు చేరుకునే సరికి జనం గుంపులుగా కనిపించారు. పోలీసులు జనాన్ని అదుపులో పెడుతున్నారు. ఎస్పీ, సర్కిల్, నలుగురు ఎస్సైలు, పది మంది పోలీసులు ఆ చోట ఉన్నారు. మునిసిపల్ కమీషనర్ కూడా హుటాహుటిన వచ్చేసాడు పాపం!

రోడ్డు ప్రక్క శవం ఎమ్మెల్యేగారి నాన్నగారిదని తెలియడంతో జనంతో ఎంతో ఉత్సుకత కలిగింది. చనిపోయిన వ్యక్తి ఎలా ఉంటాడో చూడాలనిపించింది. గుంపు మధ్య నుండి వారు తొంగి తొంగి చూడసాగారు. గత పన్నెండు గంటలుగా అనామకంగా పడి ఉన్న ఆ శవం ఒక్కసారిగా ప్రాముఖ్యత సంతరించుకుంది. అర్ధగంట క్రితం వరకూ కుక్కల పాలబడి ఉన్న ఆ శవం ప్రస్తుతం పోలీసులకు పూజనీయ మయింది.

ఎస్పీ, ఎమ్సీలు ఏకాంబరాన్ని విష్ చేసారు. సిఐ, సబ్ ఇన్స్పెక్టర్లు ఆయనకు సెల్యూట్ చేసారు. ఏకాంబరం తండ్రి శవాన్ని సమీపించి, నేల మీద కూర్చుని కన్నీళ్ళు పెట్టుకోసాగాడు. ఆయన అనుచర వర్గం కూడా నాయకునిలానే చేసారు - గ్లిసరిన్ లేకుండానే!

అప్పటికే ఆ విషయం టౌన్ మొత్తం పాకిపోయింది. వారిలో కొందరు ప్రముఖులు తిన్నగా ఆ చోటుకే వచ్చేసారు.

పావుగంట తర్వాత -

ఎమ్మెల్యే ఏకాంబరాన్ని శవం దగ్గర నుండి దూరంగా తీసుకువెళ్ళారు. ఎస్పీ, మునిసిపల్ కమీషనర్ లాంటి పెద్ద పెద్ద అధికారులు శవాన్ని జీపు ఎక్కించేందుకు సహాయం చేసారు. అదృశ్యం ఎమ్మెల్యే కూడా చూసాడు. వారు కోరిందీ అదే!

కాని -

శవం దగ్గర నుండి కుక్కలు తరిమిన రాజేష్, ఫోన్‌లు చేసిన శంకర్రావు ఆయనకు కనుపించరు. అదే లోకం తీరు.

జీపు కదిలింది.

వెనుక ఎన్నో వాహనాలు అనుసరించాయి. వందల కొలదీ జనం నడిచారు. అర్ధ గంట క్రితం వరకూ అనామకంగా, అతీహీన స్థితిలో పడి ఉన్న ఆ శవం...

ఇప్పుడు అత్యంత అట్టహాసంగా, మహా గొప్పగా ముందుకు పోసాగింది.

మనిషికి సరే!

శవానికీ ఓ విలువుంటుంది -